

רב סבלפסקי

מראה מקומות מסכת פסחים - פרק ראשון**חמץ שאינו נראה****1. פסחים ה: "ת"ר שבעת ימים שאור" עד "אמר מר אין לי אלא בנכרי"**

תנו רבנן: אשבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם מה תלמוד לומר? והלא כבר נאמר בלא יראה לך שאר [ולא יראה לך חמץ] בכל גבלך. לפי שנאמר לא יראה לך שאר - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרי - תלמוד לומר לא ימצא. אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו, ואין שרוי עמך בחצר. נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין? תלמוד לומר לא ימצא בבתיכם. אין לי אלא שבבתיכם, בכורות בשיחין ובמערות מנין? תלמוד לומר: בכל גבלך. ועדיין אני אומר: בבתיים - עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי. בגבולין - שלך אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה. מניין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה? תלמוד לומר: שאר שאר לגזירה שוה. נאמר שאר בבתיים - שאר לא ימצא בבתיכם ונאמר שאר בגבולין - לא יראה לך שאר. מה שאור האמור בבתיים - עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרים, אף שאור האמור בגבולין - עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרים. ומה שאור האמור בגבולין - שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה, אף שאור האמור בבתיים - שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה.

"אמר מר יכול יטמין" עד "כי הא דאמרי"

אמר מר: יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרים - תלמוד לומר לא ימצא. הא אמרת רישא: שלך - אי אתה רואה, אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה! - לא קשיא; הא - דקביל עליה אחריות, הא - דלא קביל עליה אחריות

2. ר"ן פסחים ב. (בדפי הרי"ף) ד"ה ותמיהא

ותמיהא לי כי היכי דילפינן קולא של אחרים מגבולין אמאי לא ילפינן מינייהו קולא דהטמנה כדאמרי' ברישא דברייתא יכול יטמין והיכי (לא) מקיימין היתרא דהטמנה דמשתמעא מגבולין ואיסורא דידיה דמשתמעא מבתיים כי היכי דמקיימין היתרא ואיסורא דשל אחרים ונראה לי דאין ודאי מעיקרא אמרינן דאי לא כתב אלא לא יראה הוה אמרי' יכול יטמין אבל כיון דכתב לא ימצא גלי אלא יראה דראיה לאו דוקא אלא לישנא בעלמא ולהא לא איצטריך ג"ש דשאור שאור והינו דתני תנא ועדיין אני אומר בבתיים עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין וכו' בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה ולא תני בגבולין אי אתה רואה אבל אתה מטמין דלאיסורא דהטמנה לא צריך ג"ש אלא בגלויא דלא ימצא סגי דהא היתרא דהטמנה דהוה סבירא לן מעיקרא לאו מקרא יתירא אלא ממשמעותא בעלמא ובגלויא דלא ימצא סגי אבל היתרא דאחרים מיתורא דלך נפיק ואית לן לקיומא על כרחך אי נמי דלאסור הטמנה נמי איצטריך ג"ש ואפילו הכי אתי שפיר דנהי דבגבולין לא משתמע הטמנה לאסור אפ"ה לית בהו קרא יתירא למישרייה הלכך כי דיינינן ג"ש [ליתן את האמור של זה בזה] היינו למיתן אסורא דהטמנה דכתי' בבתיים למשדייה נמי אגבולין אבל ליכא למימר דהיתרא דהטמנה דכתיבה בגבולין דנשדייה נמי אבתיים דנהי דהטמנה לא משתמע לאסורא בגבולין מ"מ לית בהו ייתורא למישרייה [משא"כ בשל אחרים דהא כתיב לך יתירא בגבולין למשרייה] וכי דיינינן ג"ש על כרחך אית לן לקיומא נמי היתרא בשל אחרים כנ"ל ולפי זה כי קתני לעיל בברייתא ועדיין

3. פסחים כא. מתחילת המשנה עד "ומוכר לנכרי ומותר"

אמר רב יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין

"למה לי למיתנא בהמה" עד "ומכרו לנכרי פשיטא"

אמר רב יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין

ורש"י ד"ה ואי תנא חיה

הוה אמינא היא עדיפא, משום דאי משיירא - מצנעא לה, ולא עבר עליה בבל יראה

גירסא אחרת ברש"י (על הגליון)

נהי דעבר בבל ימצא בבל יראה לא עבר

4. פסחים ו: "אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל" עד "הא לא חשיבי"

אמר רב יהודה אמר רב: הבודק צריך שיבטל. מאי טעמא? אי נימא משום פירורין

5. רא"ש פסחים א:ט מתחילת דבריו עד "ופריך והא לא חשיבי"

אמר רב יהודה אמר רב הבודק צריך שיבטל(א) מיד אחר בדיקתו. היכי מבטל דאמר הכי כל חמירא דאיכא ברשותי דלא חזיתיה ולא בערתיה ליבטיל ולחשיב *כעפרא דארעא(ב) והוי הפקר ולא דידיה ולא עובר עליו בבל יראה ומ"ט צריך ביטול והלא בדק ופינה כל החמץ שנמצא אי נימא משום פירורין דקים (לך) שלא מצא בבדיקה ונשארו(ג) ועובר עליו בבל יראה ואע"פ שאינו רואה דהא לא כתיב לא תראה חמץ אלא לא יראה משמע לא יהא לך חמץ במקום הראוי לראיה ואע"פ שאין יודע שהם בביתו מ"מ בל יראה איכא ולכך צריך שיבטל ושוב אין כאן איסור בל יראה

6. רמב"ם הל' חמץ ומצה א:ג

אינו לוקה משום לא יראה ולא ימצא אלא א"כ קנה חמץ בפסח או חימצו כדי שיעשה בו מעשה, אבל אם היה לו חמץ קודם הפסח ובא הפסח ולא ביערו אלא הניחו ברשותו אף על פי שעבר על שני לאוין אינו לוקה מן התורה מפני שלא עשה בו מעשה, ומכין אותו מכת מרדות

וכסף משנה

אינו לוקה וכו'. כתב רא"ם ויש לתמוה דהא בשורש ט' נראה שאין לוקין וכו'. ובאמת כי ליישב זה היה אפשר לפרש דאינו לוקה אלא אחת אע"פ שהזכיר שני הלאוין וכן היה אפשר לפרש הסמ"ג כי אע"פ שהוסיף ללקות עליהם היינו לפי שהתחיל אינו עובר ולא התחיל אינו לוקה אבל מ"מ אכתי קשיא היאך מנאן בשני לאוין. והנראה בעיני דלא יראה לא משמע אלא כשהוא נראה לעינים דוקא וכן משמע בספר המצות מצוה ר' ומצוה ר"א. ומ"ש בפ"ד עובר משום בל יראה ובל ימצא לאו למימרא דבכל אחד מהנזכרים לעיל עובר בשניהם אלא היכא דשייכי תרווייהו עובר בשניהם דכל היכא דעבר על לא יראה עבר נמי על לא ימצא אבל בטמון לא עבר אלא על לא ימצא. וע"ד זה יש לפרש גם הברייתא השנויה בפ"ק דפסחים (דף ה':) שממנה למד הרמב"ם דינים הללו הנזכרים בפ"ד

7. פסחים ו: "אמר רבא גזרה שמא ימצא" עד "דא"ר אלעזר"

אמר רבא: גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה. - וכי משכחת ליה לבטליה! - דילמא משכחת ליה לבתר איסורא, ולא ברשותיה קיימא, ולא מצי מבטיל

8. תוס' פסחים כא. ד"ה ואי מתחילת התוס' עד "הקשה רשב"א"

ואין עובר משום בל יטמין דבל יטמין נפקא לך מלא ימצא ואין זה מצוי כיון שאין ידוע היכן הוא וכן משמע בפ"ק (בדף ו:): דפריך וכי משכחת לה ליבטלה משמע דכל כמה דלא משכחת לא עבר בבל יראה הק' רשב"א היכי שרי להאכיל

לחיה שדרכה להטמין הא תנן בפ"ק (דף ט:) מה שמשיר יניחנו בצינעא כדי שלא תטול חולדה בפניו ויהא צריך בדיקה אחריו וכ"ש שאסור ליתן בפניהם ויש לחלק בין חיה לחולדה המגדלים בבתים דהיא לא מצנעא כולי האי כמו חולדה הטומנת בחורים ובסדין

9.ר"ן פסחים א. (בדפי הרי"ף) ד"ה אלא "ומשמע דתנא דמתניתין לא בעי" עד ד"ה ומה

ומשמע דתנא דמתני' לא בעי ביטול כלל אלא בדיקה ובהכי סגי ליה לפי שמכיון שבדק יצא ידי חובתו ואם שמא ימצא אחר כך גלוסקא יפיה יבערנה לאלתר שמא תאמר למפרע עבר עליה ליתא שהרי סמכה תורה על החזקות וכל שבדק אותן מקומות שרגיל להמצא בהן חמץ יצא י"ח ואין לו לחוש לככר בשמי הקורה ולפיכך תנא דמתני' לא הזכיר בטול אחר הבדיקה כלל אלא שבא רב יהודה אמר רב וחדש ואמר הבדוק צריך שיבטל ומסקינן בגמ' (ו ב) דהיינו טעמא שמא ימצא גלוסקא יפיה ודעתיה עלויה ופרש"י ז"ל דשמא מתוך שדעתיה עלויה ישהה אותה מלבערה ונמצא עובר עליה כלומר משעת מציאתה ואילך אבל מקמי הכי לא שכבר יצא י"ח בבדיקה כדכתיבנא. ונמצאת אתה אומר לפי דעת זה שהתורה שאמרה תשביתו היינו או בבטול או בבדיקה וביעור והיינו בחמץ ידוע או מפני חשש מקומות שהוא רגיל להמצא בהן אבל כל שאין לו חמץ ידוע ולא מקומות שהוא רגיל להמצא בהן לא חלה עליו מצות השבתה שהרי אתה אומר שכל שבדק אע"פ שלא ביטל ונשתירה בידו גלוסקא יפיה אינו עובר עליה אלא בשהייתה משעת מציאה ואילך אלמא אין מצות השבתה אלא על חמץ ידוע או מפני מקומות שרגיל להמצא בהן ואי אפשר לפרש שכל שבדק ולא בטל ואח"כ מצא גלוסקא יפיה עובר עליה למפרע שא"כ אפי' בדק הוא מחויב מן התורה לבטל מפני ספק חמץ שאינו מצוי וכיון דמדאורייתא בבטול בעלמא סגי אי אתה מוצא בדיקה [ובעור] מן התורה אלא כדאמרן זהו דעתי והוא על דרך רש"י ז"ל

10.מגן אברהם תל"ד סעיף קטן ה' מתחילת דבריו עד "וזה"ל הרמבם"

יבטלנו. דהשתא אפי' נשאר חמץ בביתו שלא מצאו אינו עובר עליו (טור) דאם לא ביטלו עובר עליו אע"פ שלא ידע וכ"כ בסי' תמ"ו מ"ד אמי שאכל חלב בשוגג